

Anti-pestprotocol het Avontuur

Basisschool Het Avontuur wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. Het is belangrijk om een duidelijk en helder beleid te hebben waar alle betrokkenen op kunnen terugvallen wanneer er sprake is van verstoring van dit veilige klimaat door een pestsituatie.

Veilig pedagogisch klimaat

De leerkrachten spelen een centrale rol in het pedagogisch klimaat. Natuurlijk is het zeer belangrijk om pesten proberen te voorkomen door het scheppen van een goed pedagogisch klimaat, waarin kinderen respectvol met elkaar omgaan. In eerste instantie gaat de aandacht dus uit naar het creëren van een klimaat waarin positieve omgang met elkaar wordt gestimuleerd en negatieve omgang wordt ontmoedigd. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het creëren van een prettige werksfeer in de klas én op het schoolplein. Ten tweede wordt het veilige pedagogische klimaat bevorderd middels de Kanjertraining die in de gehele school structureel gebruikt wordt. Lessen op het gebied van sociale competentie hebben hiermee een vaste plaats in ons lesrooster en door middel van de KANVAS lijst wordt de sociale competentie van alle leerlingen structureel gevolgd en kunnen problemen vroegtijdig worden gesignaleerd.

'Respectvol met elkaar omgaan' komt wellicht over als een vanzelfsprekende waarde, maar dit blijkt in de maatschappij dikwijls niet zo te zijn. Het uitgangspunt van basisschool Het Avontuur is dat kinderen ook op school leren om met respect met elkaar om te gaan. Het woord 'leren' geeft aan dat wij als opvoeders (ouders en leerkrachten) daar dus energie in moeten steken. Dat leerproces verloopt meestal goed, maar het kan ook voorkomen dat een kind, ondanks dat er gepoogd is een algemeen veilig schoolklimaat te creëren, in een enkel geval systematisch door andere kinderen wordt gepest. Dit kan er voor zorgen dat een kind zodanig in de knoop kan komen met zijn schoolomgeving, dat de regels van de leerkracht niet meer voldoende veiligheid bieden. In een dergelijk geval is het van groot belang dat de leerkracht onder ogen ziet, dat er een ernstig probleem in zijn of haar groep is. In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, worden ook de pedagogische structuur en de veiligheid daarin ernstig aangetast. Voor basisschool Het Avontuur is dat een niet te accepteren en ongewenste situatie. Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van kinderen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en ook specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

Elk jaar worden ouders op de hoogte gesteld van de gouden regels en het pestprotocol via een informatiebrief.

In dit document zal in hoofdstuk 1 allereerst meer theoretische achtergrond worden gegeven omtrent het onderwerp pesten. In hoofdstuk 2 zal het Pestprotocol, als in de protocollaire maatregelen, worden beschreven. Ten slotte vindt u achterin dit document verwijzingen naar documenten die gebruikt worden ter uitvoering van dit protocol.

Hoofdstuk 1: Theoretisch Kader

1.1 Definitie van pesten

Onder pesten verstaan wij het volgende: "Pesten is een systematische, psychologische, fysieke of seksuele handeling van geweld door een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van een of meerdere klasgenoten, die niet (langer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen".

Overige kenmerken:

- Pesten is opzettelijk
- Pesten is bedoeld om schade toe te brengen (fysiek, materieel of mentaal)

- Bij pesten is er altijd sprake van ongelijke machtsverhoudingen. (fysiek of verbaal sterkere personen kiezen minder weerbare personen als slachtoffer)
- Pesten is systematisch
- Pesten houdt niet van zelf op, maar wordt eerder erger als er niet wordt ingegrepen
- Pesten is van alle tijden en is een universeel verschijnsel. Onderzoek in Noord-, Midden- en Zuid-Europa heeft aangetoond dat de verschijningsvorm van pesten nauwelijks cultuurgebonden is
- Pesten is dus een typisch menselijke eigenschap die altijd verborgen aanwezig is en steeds weer de kop op zal steken

Pesten is niet hetzelfde als plagen. Bij plagen zijn de machtsverhoudingen gelijk. Pesten is structureel en brengt kinderen tot gevoelens van wanhoop. Het kan zeer grote gevolgen hebben voor de psychische gezondheid van het kind voor de rest van zijn of haar leven. Het structurele karakter vraagt om echt beleid. Een kortlopend project of eenmalige activiteiten in de klas lossen het probleem niet op.

1.2 Nieuwe vormen van pesten

Naast de bovenstaande 'traditionele' definitie van pesten zijn er tegenwoordig nieuwe vormen van pesten. Als gevolg van technologische ontwikkelingen, is onze samenleving de afgelopen jaren verrijkt met tal van nieuwe producten en diensten, zoals internet, email en mobiele telefoon. Naast de vele voordelen die deze middelen bieden, kleeft er het nadeel aan dat zij misbruikt kunnen worden door pesters om hun slachtoffers nog meer lastig te vallen. Het 'digitale' pesten verschilt in bepaalde opzichten van het 'traditionele' pesten. Het kan namelijk op afstand, anoniem en non-stop.

Digitaal pesten / Cyberpesten

Digitaal pesten, ook wel cyberpesten genoemd, is pesten via de digitale media. Dit zijn social media zoals YouTube, Facebook, Tumblr, Twitter, Instagram, Snapchat, What's app en chatrooms. Via deze digitale media kan je heel gemakkelijk dreigende berichten versturen, belastende foto's of filmpjes plaatsen of iemand uitschelden. Via die digitale media zijn er oneindig veel mogelijkheden om iemand te pesten en er zijn nog maar weinig manieren om je daartegen te verweren.

Online pesten voelt veilig voor de dader omdat niemand het kan zien. Dit maakt het voor velen aantrekkelijk om op deze manier te pesten. De dader blijft anoniem en hoeft het slachtoffer niet in de ogen te kijken.

1.3 Voorwaarden om pesten aan te pakken.

Het aanpakken van pesten heeft alleen zin als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen. Dit zijn de leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende middengroep), ouders en leerkrachten.
2. De school moet het pestprobleem proberen te voorkomen. Dit kan door voor ieder kind een open sfeer en veilig pedagogisch klimaat te creëren. Een preventieve aanpak bestaat onder andere uit de behandeling van relevante thema's tijdens de Kanjertraininglessen en het bespreken van de Gouden Regels. Zie voor verdere uitwerking van de preventieve maatregelen het protocol in hoofdstuk 2.2.
3. Als pesten desondanks toch optreedt, moeten leraren dat kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten en actie ondernemen.
4. Wanneer pesten de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe handelingsaanpak.
5. Weigert de leerkracht het probleem aan te pakken, gebeurt dit op onjuiste wijze of heeft de aanpak geen resultaat, dan is inschakeling van een contactpersoon nodig. Op basisschool Het Avontuur is Jordi Witteman de contactpersoon. Indien noodzakelijk betreft de contactpersoon de directie bij het probleem.

1.4 De vijfsporen aanpak

De volgende vijf “sporen” (groepen/personen) zijn betrokken bij de aanpak van het pestprobleem: - de leerkracht - de pester - het gepeste kind - de zwijgende middengroep - de ouders

1.4.1 De Leerkracht

Leerkrachten hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerstverantwoordelijken voor de aanpak op school. Ook wordt van leerkrachten verwacht dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden.

Echter, dit signaleren van pestgedrag is meestal niet eenvoudig. Het pesten gebeurt vaak in meer vrije speel/werksituaties, zoals tijdens het buiten spelen. Omdat het niet pesten in sommige situaties niet direct door de leerkracht gesignaleerd kan worden gebruikt de Corbulo tevens het leerlingvolgsysteem op het gebied van sociale competentie: De Sociale Competentie Observatie Lijst (SCOL).

1.4.2. De pester

Uit onderzoek blijkt dat pesters verbaal en fysiek sterker zijn dan hun klasgenoten. Ze zien hun slachtoffer als waardeloos, zijn agressief en hebben een gebrek aan zelfbeheersing en aan een positieve kijk op de wereld. Verder blijkt dat pesters erg impopulair zijn bij andere leerlingen (hoewel dit vaak niet zo lijkt). Ze gebruiken verschillen (andere kleur haar, andere kleding, betere of slechtere cijfers, een handicap hebben) als vals excuus om anderen het leven zuur te maken. Ze hebben doorgaans geen idee van wat ze aanrichten en hebben daardoor weinig schuldgevoelens. Er is niet van hen te verwachten dat ze vanzelf wel met het pesten ophouden. De kans dat pesters later criminele activiteiten ontwikkelen is vier keer zo groot als bij andere leerlingen. Hulp is dus noodzakelijk!

1.4.3 Het gepeste kind

Uiteraard moet allereerst hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest kunnen op twee manieren reageren: passief of uitdagend. Beide vormen van gedrag zijn aangeleerd, in de vorm van ‘een reactie op uitstoting’. Aangeleerd gedrag kan worden afgeleerd. Hiervoor bestaan allerlei sociale vaardigheidstrainingen en therapeutische groepsbehandelingen. Ook Kanjertrainingen, zelfverdedigingcursussen, judo of karate zijn vaak gebruikte middelen om het gepeste kind steviger in zijn schoenen te leren staan.

1.4.4 De zwijgende middengroep

De groep kinderen in de klas die niet zelf pest en niet gepest wordt vormt de ‘zwijgende middengroep’. Deze kinderen nemen geen duidelijke stelling voor of tegen het pestgedrag van de pester(s). Het team van basisschool Het Avontuur geeft het signaal af dat pesten niet kan en dus normoverschrijdend gedrag is waartegen iedereen, dus ook de zwijgende middengroep, stelling tegen moet nemen. Kortom, team en leerlingen van Het Avontuur werken aan een klimaat waarin de kinderen het voor elkaar opnemen in plaats van de pesters hun gang te laten gaan.

1.4.5 De ouders

Leerkrachten krijgen te maken met de ouders van pesters, slachtoffers en de zwijgende middengroep. De ouders van het slachtoffer zullen het meest geneigd zijn om de hulp van de school in te roepen, maar ook de ouders van de zwijgende middengroep zullen zich wellicht zorgen maken. Pesten verziekt immers de veilige sfeer in de klas. Voor de ouders van de pester kan de mededeling dat hun kind pest soms erg confronterend en moeilijk zijn. Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat leerkracht en ouders open met elkaar in gesprek kunnen gaan en hun gedachten over het pestprobleem kunnen delen.

Hoofdstuk 2: Het pestprotocol

2.1 Uitgangspunten van ons pestprotocol

1. Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem voor zowel leerkrachten als de ouders, de gepeste kinderen, de pesters en de 'zwijgende' groep kinderen.
2. De school heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel niet wordt geaccepteerd.
3. Leerkrachten en de medewerkers van Het Avontuur hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het signaleren van iedere vorm van mogelijk pestgedrag op school. Indien pestgedrag optreedt, moeten leerkrachten en medewerkers duidelijk stelling nemen tegen dit gedrag en actie ondernemen. De verantwoordelijkheid voor de centrale aansturing van het protocol in de desbetreffende situatie blijft te allen tijde liggen bij de leerkracht(en).
4. Wanneer pesten ondanks alle preventieve inspanningen optreedt, voert de school de uitgewerkte protocollaire procedure uit.
5. Dit pestprotocol wordt door het hele team en de oudervertegenwoordiging onderschreven en is ook voor alle ouders in te zien via documenten op SchouderCom.

2.2 Om welke protocollaire maatregelen gaat het?

A. Maatregelen en procedures:

Preventieve maatregelen:

1. Creëren van een open en warme sfeer door de juiste houding en persoonlijkheid van de leerkracht.
2. De leerkracht bespreekt met de leerlingen de algemene afspraken en de Gouden Regels in de klas als normaal gebruikelijk, bijvoorbeeld aan het begin van het schooljaar. Het onderling plagen en pesten wordt hier benoemd en besproken in alle groepen van de school en vanaf groep 3 t/m 8 worden de regels van het pestprotocol expliciet besproken. De belangrijkste regel van het pestprotocol luidt: Vertel het aan iemand thuis of op school als je gepest wordt. Je mag het niet geheim houden!
3. In de eerste periode van het schooljaar wordt de methode 'Bouwen aan je groep' en 'Grip op de groep' gebruikt in groep 3 t/m 8.
4. Met behulp van de Kanjertraining wordt er algemeen onderwijs ter bevordering van de sociale competentie gegeven. Ieder jaar komen dezelfde thema's aan de orde.
5. Met behulp van het KANVAS wordt de sociale competentie van alle leerlingen structureel gevolgd. Kinderen die mogelijk pestgedrag vertonen, kunnen gaan vertonen of gepest worden kunnen, in samenspel met observaties van de leerkracht, vroegtijdig worden gesignaleerd.
6. Indien leerkrachten het ontstaan van een negatieve groepssfeer signaleren besteden zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek of rollenspel en tonen alle leerkrachten extra oplettendheid bij observaties tijdens de pleinwacht.

Repressieve maatregelen:

1. Informatie inwinnen

Indien er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken kinderen besproken door de leerkracht van het kind. Dit gesprek staat niet op zichzelf maar wordt regelmatig herhaald om de voortgang te begeleiden. Van deze gesprekken met de kinderen worden aantekeningen gemaakt in het kinddossier van zowel de pester als het gepeste kind. Tevens wordt er informatie ingewonnen bij ouders van het gepeste kind. Indien het pesten uitsluitend/voornamelijk op school of vlak voor/na schooltijd plaats heeft, wordt de ouder(s) van het gepeste kind verzocht om niet direct contact op te nemen met de ouder(s) van de mogelijke pester(s). We gaan eerst proberen het met de kinderen op te lossen. Is het probleem binnen een maand niet opgelost, dan volgt stap 2.

2. Oudergesprek met ouders van pester en pester zelf

Indien er sprake is van herhaald pestgedrag worden de ouders van de pester in het bijzijn van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen in een gesprek op school. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en vastgelegd in het 'Formulier Pestprotocol basisschool Het Avontuur'. De directeur van de school wordt uiterlijk in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken met de kinderen en de ouders en kan de gemaakte afspraken terugvinden in het kinddossier.

Ook de maatregelen bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Afhankelijk van de ernst van de situatie wordt vanaf groep 6 een keuze gemaakt. Mogelijke maatregelen zijn:

Schrijf een opstel:

De pester schrijft een opstel waarin hij/zij aangeeft wat hij of zij doet, waarom dit voor een ander niet leuk is en welke gedrags verbeterpunten hij/zij gaat laten zien. Is het gedrag na 1 week niet verbeterd, dan een tweede maatregel of stap 3 van het protocol.

Lees een boek en maak een boekverslag:

De pester leest een van de boeken over pesten op school (zie verwijzingen) en maakt hier een kort boekverslag van. Dit boekverslag licht hij/zij mondeling toe in een gesprek met de groepsleerkracht. De pester heeft een gesprek met de leerkracht en de directeur over zijn gedrag, zijn verbeterpunten en het boekverslag. Is het gedrag na 1 week niet verbeterd, dan een derde maatregel of stap 3 van het protocol.

Werkstuk:

De pester maakt een werkstuk over het onderwerp pesten, waarbij hij/zij meerdere boeken heeft gebruikt. De eigen ervaringen als pester en verbeterpunten worden hier ook in beschreven. De pester heeft een gesprek met de leerkracht en de directeur over zijn gedrag, zijn verbeterpunten en het werkstuk. Gedrag na 1 week niet verbeterd, dan stap 3 van het protocol.

Directiegesprek met de ouders en leerkracht (en eventueel de pester)

Indien het probleem zich toch blijft herhalen meldt de leerkracht dit gedrag aan de directeur van de school. De leerkracht overhandigt de directeur een gedocumenteerd protocol met daarin de data van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de vastgelegde afspraken en sancties zoals die gemaakt zijn om het pesten aan te pakken. De directeur roept de ouders van de pester op school voor een gesprek. Ook het kind kan in dit eerste directie gesprek betrokken worden. De directeur gaat uit van het opgebouwde archief van de leerkracht, waarin de gespreksverslagen met de ouders ook aanwezig zijn, en vult dit archief verder aan met het verloop van de gebeurtenissen en de nieuwe afspraken.

Verwijzing naar CJG

Indien het gedrag 1 maand na stap 3 niet is verbeterd kan er een verwijzing plaatsvinden naar het maatschappelijk zorgsysteem in de richting van de Bureau Jeugdzorg. Een en ander wordt zorgvuldig gedocumenteerd in het kinddossier van de school.

B. De concrete pedagogische invulling als handvat van het pestprotocol:

Formulieren en procedures leiden op zichzelf niet tot het verdwijnen van ongewenst gedrag. Wel is het belangrijk om in zaken als pestgedrag duidelijk te monitoren hoe het verloop van een casus wordt behandeld, want er is veel tijd mee gemoeid en er zijn ook vele betrokkenen. Onderstaande tekst geeft concrete invullingen en handreikingen in het pedagogisch handelen vanuit de professionele schoolomgeving.

Bij stap 1: Informatie inwinnen

Een kind kan naar een leerkracht van eigen keuze gaan. Deze leerkracht, welke op dat moment een vertrouwenspersoon voor het kind is, koppelt het probleem vervolgens terug naar de andere direct betrokken leerkracht (bijvoorbeeld duo-collega) alsmede de directeur van de school. De leerkracht heeft een zeer belangrijke rol. De leerkracht zal helder en duidelijk moeten maken moet maken aan het gepeste kind dat dit ongewenste gedrag van de pester volstrekt niet geaccepteerd wordt.

Bij stap 2 t/m 4

De leerkracht biedt in eerste instantie de gepeste leerling bescherming. Vervolgens spreekt de leerkracht vanuit zijn of haar verantwoordelijkheid met de pester en het gepeste kind over de situatie en spreekt de ouders aan op hun verantwoordelijkheid om samen met het kind en de leerkracht het probleem op te lossen. Vervolgens richt de leerkracht zich op de zwijgende middengroep.

Hulp aan het gepeste kind:

De begeleiding van het gepeste kind is van groot belang. Het kind is veelal eenzaam en slachtoffer en heeft recht op professionele zorg vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaringen. Dit gebeurt door achtereenvolgens:

- Gesprekken tussen leerkracht en het gepeste kind. Bij het monitoren van ontwikkelingen is het van belang naast incidentele momenten ook vaste momenten van gesprek in te bouwen waarin het kind gevraagd wordt naar de gewenste vooruitgang. Het doel is tweeledig: zowel het signaleren van nieuwe prikkels als het verwerken van de eerdere ervaringen.
- Schriftelijke verwerking door het kind. Het kind krijgt, indien het daar behoefte aan heeft, de beschikking over een "verwerkingsschriftje" dat op elk gekozen moment door het kind kan worden ingevuld in en buiten de reguliere schooltijd om. Het gaat hier om een vertrouwelijk instrument van kind en leerkracht. Het kind krijgt op die manier de gelegenheid de traumatische ervaringen van zich af te schrijven/tekenen. De leerkracht spreekt vaste momenten met het kind af om een gesprekje te voeren over het schriftje.

Hulp aan ouders van het gepeste kind:

In gesprekken van de groepsleerkracht met de ouders van het gepeste kind wordt gesproken over de ervaringen van het kind, de gevolgen die deze ervaringen volgens de ouders en de leerkracht hebben op het denken en het gedrag van het kind en vervolgens worden de protocollaire stappen toegelicht. Er is hierbij uitdrukkelijke aandacht voor de visie van de ouders m.b.t. het oplossen van het probleem.

Onderstaande adviezen worden aan de ouders meegegeven:

- Lees samen met het kind literatuur over 'pesten op school' (zie de verwijzingen).
- Beloon het kind, help het zijn/haar zelfrespect terug te krijgen. Benoem de sterke eigenschappen van het kind regelmatig.
- Stimuleer het kind tot het beoefenen van een sport, zodat het zich leert verdedigen, of zodat hij/zij in een spel of motorische vaardigheid kan uitblinken.
- Steun het kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Laat het kind opschrijven wat het heeft meegemaakt. Dit kan best emotionele reacties oproepen, maar helpt om die emoties te verwerken.
- Laat het kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining, zoals de Kanjertraining.

Hulp aan de pester:

De pesters hebben de verplichting om het probleem op te lossen. Echter, zij hebben in ons pedagogisch stelsel ook recht op hulp; zij zijn niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daar onze professionele hulp bij nodig. Die hulp kan bestaan uit de volgende activiteiten:

- Een gesprek vanuit het protocol waarin ondubbelzinnig zal worden aangegeven welk gedrag niet geaccepteerd wordt op de school. Dit gesprek wordt gevoerd als een slecht-nieuwsgesprek. Er wordt een schriftelijk verslag van gemaakt. Er wordt een duidelijk afspraak voor een vervolgesprek op termijn gemaakt, ongeacht de ontwikkelingen en welke straf er zal volgen indien het pestgedrag toch weer voorkomt (bespreken van de sancties).
- Het pestgedrag wordt binnen het team van de school gemeld zodat al het personeel alert kan reageren op de pester.

Hulp aan ouders van de pester:

In de gesprekken die gevoerd worden met de ouders van de pester wordt de visie van de ouders op de situatie en op het oplossen ervan nadrukkelijk gehoord. De leerkracht geeft in deze gesprekken adviezen aan de ouders van pesters:

- Neem het serieus, maar raak niet in paniek: elk kind loopt kans om pester te worden.
- Praat met het kind om achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak het kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed voldoende aandacht aan het kind.
- Stimuleer het kind tot het beoefenen van een sport om zijn agressie vreedzaam kwijt te kunnen.
- Schakel eventueel externe deskundige hulp in (in ieder geval bij punt 4 van het protocol)

- Van alle gesprekken met de pester en/of ouders worden verslagen gemaakt. Indien de gesprekken niet tot een oplossing leiden voert de leerkracht een aantal probleemoplossende gesprekken met de leerling waarbij getracht zal worden de oorzaak van het pesten te achterhalen. Daarnaast proberen we de pester gevoelig te maken voor hetgeen hij/zij aanricht bij het gepeste kind.

Hulp aan de zwijgende middengroep:

De zwijgende middengroep is als eerder beschreven in dit stuk van cruciaal belang in de aanpak van het probleem. Als de groep eenmaal in beweging is gebracht, hebben kinderen die pesten veel minder te vertellen. Deze middengroep is eenvoudig te mobiliseren, niet alleen door de leerkracht, maar ook door de ouders.

Tips voor de leerkracht om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken:

- Bedenk dat het hebben van een pestprotocol niet voldoende is: Een protocol heeft ook zijn beperkingen. Het is beter om tevens het onderwerp beleidsmatig en dus stelselmatig aan de orde te brengen in het onderwijs. Dit kan telkens in andere bewoordingen (denk aan buiten sluiten, anders zijn, omgaan met verschillen, vriendjes en vriendinnetjes, veiligheid, omgaan met elkaar, aardig doen) en met gebruik van verschillende werkvormen (lezen, tekenen, kringgesprekken, rollenspellen spelen, groepsopdrachten). Koppel gesprekken in de lessen sociale competentie regelmatig aan het protocol, zodat het bij de kinderen in het geheugen blijft.
- Als het onderwerp met de klas besproken wordt, til het dan boven het klassenniveau uit. M.a.w. gebruik juist geen pestsituatie uit de klas als uitgangspunt. Bijvoorbeeld aan de hand van een krantenknipsel of televisieprogramma. Gebeurt dit wel, dan kan de klas het probleem ontkennen, het slachtoffer de schuld geven, of zeggen dat het maar een 'grapje' is.
- Praten leidt dikwijls niet tot gedragsverandering. Het is goed de leerlingen 'aan den lijve' te laten ervaren wat het is om buitengesloten te worden. Hiervoor kan bijvoorbeeld het rollenspel 'Carmen als zondebok' (Boaproducties, zie verwijzingen) worden gebruikt.

- De ouders van de zwijgende middengroep moeten zich bij de leerkracht kunnen melden als zij van hun kind vernemen dat er een kind gepest wordt. Ook voor ouders moet een klimaat geschapen worden waarin het duidelijk is dat de school open staat voor dit soort meldingen.
- Ouders kunnen hun kinderen zeggen dat zij het verschrikkelijk vinden als kinderen elkaar pesten en dat als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar er stelling tegen moet nemen. Indien het kind die stelling niet durft te nemen, moet het kind het pestgedrag altijd aan de ouders of aan de leerkracht vertellen. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken. Ouders kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden.

Adviezen van leerkrachten van Het Avontuur aan ouders van de zwijgende middengroep:

Neem het probleem serieus: het kan ieder kind overkomen. Neem de ouders van het gepeste kind serieus. Maak het tot een gemeenschappelijk probleem. Praat met het kind over school, over de relaties in de klas en over wat leraren doen. Vraag hem of haar af en toe of er in de klas wordt gepest. Koppel informatie van het kind terug naar school; wie pest er, wat doen zij en waarom. Corrigeer het kind als je weet dat het voortdurend buitensluit of meedoet met het pesten. Geef als ouder het goede voorbeeld. Leer het kind voor anderen op te komen.

2.3 Als de maatregelen uit het protocol onvoldoende blijken

Ouders kunnen, ondanks alle inspanningen, niet tevreden zijn over de aanpak van de school van het pestprobleem. Als de gesprekken niet meer soepel verlopen, kan er gewezen worden op de mogelijkheid van bemiddeling door een externe vertrouwenspersoon (zie schoolgids).